ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)
της 18ης Δεκεμβρίου 1986 *

Στην υπόθεση 10/86,

η οποία έχει ως αντικείμενο αίτηση του Tribunal de grande instance του Παρισιού προς το Δικαστήριο κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του παραπέμποντος δικαστηρίου μεταξύ

VAG France SA, Παρίσι,

και

Établissements Magne SA, Angoulême,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του κανονισμού 123/85, της 12ης Δεκεμβρίου 1984, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης, σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών διανομής και εξυπηρετήσεως των πελατών πριν και μετά την πώληση αυτοκινήτων οχημάτων (ΕΕ 1985, L 15 σ. 16),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα)

συγκείμενο από τους Y. Galmot, πρόεδρο τμήματος, U. Everling και J. C. Moitinho de Almeida, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Mischo
γραμματέας: S. Hackspiel, υπάλληλος διοικήσεως

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η VAG France SA, εκπροσωπούμενη από τον François Yann, δικηγόρο Παρισιού,

— η Établissements Magne SA, εκπροσωπούμενη από τον Jean Threard, δικηγόρο Παρισιού,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από το νομικό της σύμβουλο Norbert Koch,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

την έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 4ης Νοεμβρίου 1986,

αφού άκουσε το γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 27ης Νοεμβρίου 1986,

εκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

1 Με απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 1985, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 16 Ιανουαρίου 1986, το Tribunal de grande instance του Παρισιού υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία του κανονισμού 123/85 της Επιτροπής, της 12ης Δεκεμβρίου 1984, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης, σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών διανομής και εξυπηρετήσεως των πελατών πριν και μετά την πώληση αυτοκινήτων οχημάτων (ΕΕ 1985, L 15, σ. 16).

2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της εταιρίας VAG France SA, διανομέα οχημάτων και προϊόντων μάρκας Volkswagen και Audi στη Γαλλία, και της Établissements Magne SA, αποκλειστικού αντιπροσώπου, επιφορτισμένου με τις πωλήσεις και την εξυπηρέτηση των πελατών μετά την πώληση των προϊόντων της Volkswagen και της Audi, για διαφόρους δήμους της περιφέρειας της Angoulême. Η διαφορά αφορά τη διακοπή των εμπορικών σχέσεων μεταξύ των διαδίκων στην κύρια δίκη, η οποία επήλθε κατόπιν διαφωνίας ως προς τις συνέπειες της ενάρξεως ισχύος του προαναφερθέντος κανονισμού 123/85 επί της συμβάσεώς τους.

3 Στο άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 123/85 η εξαίρεση από την απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, ως προς ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών διανομής στον τομέα των αυτοκινήτων οχημάτων εξαρτάται από την προϋπόθεση ότι πρόκειται είτε για σύμβαση ορισμένου χρόνου διάρκειας τουλάχιστον τεσσάρων ετών είτε για σύμβαση αορίστου χρόνου με προθεσμία καταγγελίας τουλάχιστον ενός έτους.

4 Από τη δικογραφία προκύπτει ότι οι εμπορικές σχέσεις μεταξύ των διαδίκων στην κύρια δίκη διέπονταν από συμβάσεις-πρότυπα που συνάπτονταν κάθε χρόνο για διάρκεια ενός έτους, η τελευταία των οποίων είχε υπογραφεί στις 18 Δεκεμβρίου 1984 για την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου έως 31 Δεκεμβρίου 1985. Μετά τη θέσπιση του κανονισμού 123/85, η VAG France SA πρότεινε στην Établissements Magne SA τη σύναψη νέας συμβάσεως αορίστου χρόνου ισχύουσας από την 1η Ιανουαρίου 1986, εξαρτώντας όμως τη σύναψη αυτή από την πραγματοποίηση ορισμένων στόχων όσον αφορά την πώληση για το τρέχον έτος· h Établissements Magne SA απέρριψε την πρόταση αυτή και απαίτησε την υπογραφή νέας συμβάσεως ορισμένου χρόνου διαρκείας τεσσάρων ετών, ισχυριζόμενη ότι η υφιστάμενη σύμβαση που έπρεπε να καταστεί σύμφωνη με τον κανονισμό 123/85 ήταν αυτή η ίδια ορισμένου χρόνου.

5 Το Tribunal de grande instance του Παρισιού έκρινε ότι η διαφορά μεταξύ των διαδίκων αφορούσε ουσιαστικά το αν η έναρξη ισχύος του κανονισμού 123/85 τους υποχρέωνε να τροποποιήσουν την υφισταμένη σύμβαση προκειμένου να την καταστήσουν σύμφωνη ιδίως με το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού ως προς τη διάρκεια, ώστε αυτή να γίνει τετραετής, όπως υποστηρίζει η Établissements Magne SA ή αν, όπως ισχυρίζεται η VAG France SA, είχε μόνο ως αποτέλεσμα την ακύρωση των ρητρών περί αποκλειστικότητας και μη ανταγωνισμού και ενδεχομένως ολόκληρης της συμβάσεως, αυτό δε έως τη λήξη της ή έως ότου οι διάδικοι συνάψουν νέα συμφωνία σύμφωνη προς τους κοινοτικούς κανόνες. Για να είναι σε θέση να αποφανθεί επί της διαφοράς αυτής, το Tribunal de grande instance έκρινε αναγκαίο να ερωτήσει το Δικαστήριο σχετικά με

« τους όρους εφαρμογής του κανονισμού 123/85 επί της συμβάσεως που συνήφθη στις 18 Δεκεμβρίου 1984 για περίοδο ενός έτους, η οποία άρχιζε την 1η Ιανουαρίου 1985 και έληγε στις 31 Δεκεμβρίου 1985, χωρίς δυνατότητα σιωπηρής ανανεώσεως, μεταξύ της εταιρίας VAG France SA και της εταιρίας Établissements Magne SA, λαμβανομένων υπόψη των προτεινομένων από τους ως άνω διαδίκους ερμηνειών ».

6 Στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση αναπτύσσονται διεξοδικώς τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως, η εν λόγω κοινοτική ρύθμιση και οι παρατηρήσεις που κατέθεσαν στο Δικαστήριο οι διάδικοι στην κύρια δίκη και η Επιτροπή. Τα στοιχεία αυτά του φακέλου δεν επαναλαμβάνονται πιο κάτω παρά μόνο καθόσον απαιτείται για να σχηματίσει κρίση το Δικαστήριο.

7 Πρέπει καταρχάς να υπενθυμιστεί ότι το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο, στο πλαίσιο του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, να αποφανθεί επί της εφαρμογής των διατάξεων του κοινοτικού δικαίου σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Εν πάση περιπτώσει, το Δικαστήριο μπορεί να ξεχωρίσει από το κείμενο του ερωτήματος που υπέβαλε ο εθνικός δικαστής, όσον αφορά τις πληροφορίες που παρέσχε αυτός ο τελευταίος, τα θέματα που ρυθμίζονται από το κοινοτικό δίκαιο, τα οποία θα επιτρέψουν στον εθνικό δικαστή να λύσει το νομικό πρόβλημα που έχει τεθεί ενώπιόν του.

8 Εφόσον γίνεται κατ' αυτό τον τρόπο αντιληπτό το ερώτημα που υπέβαλε το Tribunal de grande instance του Παρισιού, το ζήτημα είναι αν ο κανονισμός 123/85 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το άρθρο του 5, παράγραφος 2, θεσπίζει διατάξεις υποχρεωτικού χαρακτήρα που θίγουν άμεσα το κύρος ή το περιεχόμενο της συμβάσεως στο σύνολό της ή ορισμένων από τις ρήτρες της ή που υποχρεώνουν τα συμβαλλόμενα μέρη να προσαρμόσουν το περιεχόμενο της συμβάσεώς τους προκειμένου να την καταστήσουν σύμφωνη με τις διατάξεις αυτές.

9 Η απάντηση στο ερώτημα αυτό πρέπει να αναζητηθεί στην ανάγνωση του κανονισμού 123/85 υπό το φως του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ και του κανονισμού 19/65 του Συμβουλίου, της 2ας Μαρτίου 1965, περί εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 58), βάσει του οποίου θεσπίστηκε ο κανονισμός 123/85.

10 Δυνάμει του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, ορισμένες συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων που μπορούν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά και απαγορεύονται. Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου αυτού, αυτές οι συμφωνίες είναι αυτοδικαίως άκυρες εκτός αν οι διατάξεις της παραγράφου 1 έχουν κηρυχθεί ανεφάρμοστες από την Επιτροπή σύμφωνα με την παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου.

11 Η απόφαση σχετικά με τη μη εφαρμογή της παραγράφου 1 του άρθρου 85, που προβλέπει η παράγραφος 3 του άρθρου αυτού, μπορεί να ληφθεί από την Επιτροπή είτε υπό τη μορφή ατομικής αποφάσεως για μια ειδική συμφωνία κατ' εφαρμογή του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτος κανονισμός εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25), είτε μέσω ενός κανονισμού περί εξαιρέσεως όσον αφορά ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών δυνάμει του άρθρου 1 του κανονισμού 19/65. Με αυτό τον κανονισμό, η Επιτροπή θεσπίζει τους όρους υπό τους οποίους καθίσταται ανεφάρμοστη η απαγόρευση του άρθρου 85,

παράγραφος 1 σε μια συμφωνία αν και η συμφωνία αυτή συγκεντρώνει καθαυτή τους όρους της απαγορεύσεως αυτής.

12 Από αυτά που αναφέρθηκαν πιο πάνω προκύπτει ότι ο κανονισμός 123/85, ως κανονισμός εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης, περιορίζεται στο να παράσχει στους επιχειρηματίες του τομέα των αυτοκινήτων οχημάτων ορισμένες δυνατότητες που να τους επιτρέπουν, παρά την ύπαρξη ορισμένων μορφών ρητρών αποκλειστικότητας και μη ανταγωνισμού, στις συμφωνίες τους διανομής και εξυπηρετήσεως των πελατών πριν και μετά την πώληση, οι εν λόγω συμφωνίες να μην εμπίπτουν στην απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1. Εν πάση περιπτώσει, οι διατάξεις του κανονισμού 123/85 δεν επιβάλλουν στους επιχειρηματίες τη χρησιμοποίηση αυτών των δυνατοτήτων. Ούτε και έχουν ως αποτέλεσμα την τροποποίηση του περιεχομένου αυτής της συμφωνίας ή την ακυρότητά της σε περίπτωση που δεν πληρούνται όλοι οι όροι του κανονισμού.

13 Όταν μια συμφωνία δεν συγκεντρώνει όλους τους όρους που επιβάλλονται από τον κανονισμό αυτό, οι αντισυμβαλλόμενοι μπορούν είτε να ζητήσουν από την Επιτροπή ατομική απόφαση περί μη εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, είτε να ισχυριστούν ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις άλλου κανονισμού εξαιρέσεως για άλλες κατηγορίες συμφωνιών είτε ακόμη να αποδείξουν ότι η εν λόγω συμφωνία δεν είναι για άλλους λόγους ασυμβίβαστη προς την απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1.

14 Πρέπει να προστεθεί ότι κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου (απόφαση της 30ής Ιουνίου 1966, Société technique minière, 56/65, Rec. σ. 337, και απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 1983, Société de vente de ciments et bétons de l'Est, 319/82, Συλλογή σ. 4173) οι συνέπειες της αυτοδικαίως επερχόμενης ακυρότητας των συμβατικών ρητρών, που είναι ασυμβίβαστες προς το άρθρο 85, παράγραφος 1, δεν ρυθμίζονται από το κοινοτικό δίκαιο όσον αφορά όλα τα άλλα στοιχεία της συμφωνίας ή τις άλλες υποχρεώσεις που απορρέουν απ' αυτή.

15 Στον εθνικό δικαστή εναπόκειται να κρίνει, δυνάμει του εφαρμοζόμενου εθνικού δικαίου, τη σημασία και τις συνέπειες για το σύνολο των συμβατικών σχέσεων ενδεχόμενης ακυρότητας ορισμένων συμβατικών ρητρών δυνάμει του άρθρου 85, παράγραφος 2. Δυνάμει του εθνικού δικαίου, πρέπει ιδίως να εκτιμηθεί αν αυτή η περίπτωση ασυμβίβαστου χαρακτήρα μπορεί να έχει ως συνέπεια την υποχρέωση των αντισυμβαλλομένων να προσαρμόσουν το περιεχόμενο της συμβάσεώς τους προκειμένου να μην καταστεί αυτή άκυρη και, ενδεχομένως, να επιλέξουν για το σκοπό αυτό τη μία ή την άλλη από τις δυνατότητες που προβλέπονται από το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 123/85, όσον αφορά τη διάρκεια της συμβάσεως.

16 Επομένως πρέπει να δοθεί στο ερώτημα που υπέβαλε το Tribunal de grande instance του Παρισιού η απάντηση ότι ο κανονισμός 123/85 της Επιτροπής, της 12ης Δεκεμβρίου 1984, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΟΚ, σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών διανομής και εξυπηρετήσεως των πελατών πριν και μετά την πώληση αυτοκινήτων οχημάτων (ΕΕ 1985, L 15, σ. 16) δεν θεσπίζει υποχρεωτικές διατάξεις που να θίγουν άμεσα το κύρος ή το περιεχόμενο συμβατικών ρητρών ή να υποχρεώνουν τους αντισυμβαλλόμενους να προσαρμόζουν το περιεχόμενο της συμβάσεώς τους, αλλά περιορίζεται στη θέσπιση όρων οι οποίοι, εφόσον πληρούνται, έχουν ως αποτέλεσμα ορισμένες συμβατικές ρήτρες να διαφεύγουν την απαγόρευση και, συνεπώς, την αυτοδίκαιη ακύρωση, που προβλέπει το άρθρο 85, παράγραφοι 1 και 2, της Συνθήκης ΕΟΚ· και ότι εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να κρίνει δυνάμει του εφαρμοζόμενου εθνικού δικαίου τις συνέπειες της ενδεχόμενης ακυρότητας ορισμένων συμβατικών ρητρών.

Επί των δικαστικών εξόδων

17 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η οποία κατέθεσε παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης το χαρακτήρα παρεμπίπτοντος, που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε το Tribunal de grande instance του Παρισιού, με απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 1985, αποφαίνεται:

Ο κανονισμός 123/85 της Επιτροπής, της 12ης Δεκεμβρίου 1984, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης, σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών διανομής και εξυπηρετήσεως των πελατών πριν και μετά την πώληση αυτοκινήτων οχημάτων (ΕΕ 1985, L 15, σ. 16) δεν θεσπίζει υποχρεωτικές διατάξεις που να θίγουν άμεσα το κύρος ή το περιεχόμενο συμβατικών ρητρών ή να υποχρεώνουν τους αντισυμβαλλόμενους να προσαρμόζουν το περιεχόμενο της συμβάσεώς τους αλλά περιορίζεται στη θέσπιση όρων, οι οποίοι, εφόσον πληρούνται, έχουν ως αποτέλεσμα ορισμένες συμβατικές ρήτρες να διαφεύγουν την απαγόρευση και, συνεπώς, την αυτοδίκαιη ακύρωση που προβλέπει το άρθρο 85, παράγραφοι 1 και 2, της Συνθήκης ΕΟΚ.

Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να κρίνει δυνάμει του εφαρμοζόμενου εθνικού δικαίου τις συνέπειες της ενδεχόμενης ακυρότητας ορισμένων συμβατικών ρητρών.

Galmot Everling Moitinho de Almeida

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 18 Δεκεμβρίου 1986.

Ο γραμματέας

P. Heim

Ο πρόεδρος του τρίτου τμήματος

Y. Galmot